

سیرہدائتی جامعہ

بائتدبر و قرآن و سیرہ

حجت الاسلام و المسلمین محمد حسین امینی زاده

سرشناسه: الهی‌زاده، محمدحسین، ۱۳۴۱
عنوان و نام پدیدآور: سیر هدایتی جامعه با تدبیر در قرآن و سیره: محمدحسین الهی‌زاده
تدوین و تحقیق: مریم محمدی و مریم کرمی - ویرایش علمی و ادبی: مریم کرمی
مشخصات نشر: مشهد، مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری: ۳۸۸ص
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۷-۶۹-۴
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
موضوع: تربیت اخلاقی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام / تربیت اخلاقی -- جنبه‌های قرآنی
رده‌بندی کنگره: BP ۲۳۰/۱۸
رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۷
کتاب‌شناسی ملی: ۸۵۱۲۸۴۲

مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره

کتاب: سیر هدایتی جامعه با تدبیر در قرآن و سیره
مؤلف: حجت‌الاسلام والمجتهدین محمدحسین الهی‌زاده
تدوین و تحقیق: مریم محمدی و مریم کرمی
ویرایش علمی و ادبی: مریم کرمی
صفحه‌آرایی: مهدی بهره
طرح جلد: مهدی بهره
ناشر: تدبیر در قرآن و سیره
امور فنی و چاپ: آستان قدس رضوی
نوبت چاپ: یکم
سال نشر: مهر ۱۴۰۰
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۷-۶۹-۴
شمارگان: ۱۰۰۰
بها: ۹۰۰۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

آدرس: مشهد مقدس، خیابان امام خمینی، میدان ده دی، نبش رازی غربی ۸، تلفن: ۳۸۵۵۲۴۰۸

وب‌گاه: www.mftqs.com رایانامه: p.mftqs@chmail.ir

فهرست مطالب

پیش از نوشتار..... ۱۷

کلیات

۱. ضرورت بحث تدبیر در سیر هدایتی جامعه..... ۲۴
۲. ضرورت جامعیت..... ۲۵
۳. سیر هدایتی جامعه در راستای تمدن نوین اسلامی..... ۲۶
۴. تناسب و هماهنگی سیر هدایتی جامعه با توصیه‌های هفت‌گانه گام دوم در بیانیه مقام معظم رهبری..... ۲۷
۵. امتیازهای تدبیر در سیر هدایتی جامعه..... ۲۸
- الف. امتیازهای روشی..... ۲۸
- ب. امتیازهای محتوایی..... ۲۹
- پ. امتیازهای هدفی..... ۳۰
۶. آثار تدبیر در سیر هدایتی جامعه..... ۳۰
۷. فایده تدبیر در سیر هدایتی جامعه..... ۳۱
۸. محتوای کلی تدبیر در سیر هدایتی جامعه..... ۳۱

فصل یکم

منظومه معرفتی برای جامعه‌گرایی

۱. جامعیت در معرفت..... ۳۶
- الف. جامعیت در روش معرفت با اولویت نسبی تدبیر جمعی..... ۳۶
- ب. جامعیت در منابع معرفت با اولویت نسبی نقل..... ۳۷

بخش یکم

تدبیر جمعی

۱. لزوم نگاه مجموعی به قرآن و سیره (تدبیر)..... ۴۰
۲. لزوم تبعیت مجموعی از قرآن و سیره (قرآن؛ میزان اندیشه و سیره؛ میزان عمل)..... ۴۰
۳. لزوم جامعیت بین قرآن و سیره با اولویت نسبی قرآن..... ۴۱
- گفتار یکم: تدبیر قرآنی..... ۴۲
۱. تدبیر ترتیبی قرآن (۱۱۴ سوره)..... ۴۳
- الف. ضرورت تدبیر در قرآن..... ۴۳
- ب. معنا و مفهوم تدبیر در قرآن..... ۴۴
- پ. تفاوت تدبیر با تفسیر..... ۴۵
- ت. روش تدبیر ترتیبی قرآن..... ۴۶

۴۹	ث. تدبیر سوره حمد.....
۵۳	ج. تدبیر ترتیبی سوره‌های قرآن.....
۵۳	۲. تدبیر ترتیبی سیره معصومان (۱۴ سیره).....
۵۳	الف. ضرورت تدبیر در سیره معصومان.....
۵۴	ب. مفهوم تدبیر در سیره معصومان.....
۵۴	پ. روش تدبیر ترتیبی سیره.....
۵۵	ت. مقاطع هفت‌گانه سیره معصومان.....
۷۳	ث. دستاوردهای تدبیر در سیره معصومان.....
۷۳	یکم. آشنایی با رسالت معصومان.....
۷۳	دوم. دستیابی به اصول عملی اهل‌بیت.....
۷۴	سوم. شناخت اقدامات مشترک اهل‌بیت.....
۷۵	یک. عرصه ولایی سیاسی.....
۷۷	دو. عرصه معارف و حیانی.....
۷۷	سه. عرصه اجتماعی.....
۷۸	گفتار دوم: تدبیر موضوعی.....
۷۹	الف. ضرورت تدبیر موضوعی.....
۸۱	ب. معنا و مفهوم تدبیر موضوعی.....
۸۱	پ. روش تدبیر موضوعی.....
۸۱	یکم. گزینش و تبیین موضوع.....
۸۱	دوم. جست‌وجوی آیات.....
۸۳	سوم: فهم.....
۸۴	چهارم: تدوین و نگارش.....

بخش دوم تفکر جمعی

۸۸	۱. ضرورت و اهمیت تفکر قرآنی.....
۸۹	۲. ویژگی‌های تفکر قرآنی.....
۸۹	۳. معنا و مفهوم تفکر قرآنی.....
۹۲	۴. چرایی تفکر.....
۹۲	الف. اثبات توحید ربوبی با آیات‌الله (مبدأ).....
۹۳	ب. اثبات وحی و نبوت (مسیر).....
۹۳	پ. اثبات معاد با لقاءالله (مقصد).....

پیش از نوشتار

قرآن، کتاب هدایت است و برای دریافت هدایت‌های قرآن، باید از لفظ به معنا و از معنا به مقصود، حرکت کرد؛ به بیان دیگر، باید به بُعد هدایتی قرآن توجه ویژه داشت که در واقع، راهبردها و جهت‌گیری‌ها را مشخص می‌کند. از آنجا که در قرآن، به‌عنوان برنامه سعادت دنیا و آخرت، به همه نیازهای جوامع بشری، توجه و سیاست‌ها و راهبردهای لازم برای نظام‌های مختلف، ترسیم شده است، در این کتاب، با روش تدبیر که نگاهی مجموعی و منسجم است، جهت‌گیری‌ها و هدایت‌های قرآن بررسی و در سیری نظام‌مند تنظیم شده است و با الگوگیری از سیره معصومان علیهم‌السلام، روش عمل به آن‌ها نیز نظام‌وار و در سیری منطقی و هدایتی ارائه شده است؛ به بیان دیگر، از امتیازهای اساسی و ویژه این کتاب، آن است که سیر مطالب آن، مخاطب را از نظام‌بخشی فکری و عملی بهره‌مند خواهد کرد.

تدبیر در سیر هدایتی قرآن و سیره، مانند به‌نخ کشیدن دانه‌های تسیح است؛ قرآن و سیره اهل بیت علیهم‌السلام، انواع هدایت‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... را دارد؛ ولی تاکنون هریک از این هدایت‌ها به‌طور مستقل و جداگانه، در نظر گرفته شده است، «تدبیر در سیر هدایتی قرآن و سیره» آن هدایتگری‌ها را با ترتیبی خاص، یکی پس از دیگری به‌نخ می‌کشد و تصویری جامع از آن‌ها به دست می‌دهد. در این میان، باید توجه داشت که هم تسیح از خداست و هم نخ تسیح؛ یعنی این‌گونه نیست که ما از پیش خود، نخ‌های تسیح بیندازیم؛ بلکه باید نخ تسیحی که هست را بباییم و توجه خود را به سیر هدایتی موجود در قرآن و سیره، معطوف کنیم.

همچنین این کتاب با رویکردی اجتماعی سیاسی به دین، نگرشی جامع و عینی به قرآن را رقم می‌زند که گستره آن از دین‌بانی تا دین‌بانی امتداد دارد و افق بلند تمدن‌سازی را هدف قرار داده است؛ از این رو، با طرح محکّمات مباحث دینی، زمینه

را برای بهره‌مندی عموم مردم از مطالب آن فراهم آورده است.

این کتاب، در چهار فصل تنظیم شده است؛ در ابتدای کتاب، کلیات آن شامل «ضرورت بحث تدبّر در سیر هدایتی جامعه»، تناسب و هماهنگی سیر هدایتی با توصیه‌های هفت‌گانه گام دوم در بیانیه مقام معظم رهبری، امتیازهای آن در سه بُعد «روشی»، «محتوایی» و «هدفی» بیان شده و نیز آثار و فایده‌های این بحث در خانواده و جامعه، ارائه شده است. مبنای تقسیم‌بندی چهارگانه کتاب، چهار منظومه هدایتی قرآن و سیره برای جامعه می‌باشد؛ فصل اول، «منظومه معرفتی برای جامعه‌گرایی»؛ فصل دوم، «منظومه تربیتی برای جامعه‌پذیری»؛ فصل سوم، «منظومه مدیریتی برای جامعه‌سازی» و فصل چهارم، «منظومه عملی برای جامعه‌پردازی» نام دارد.

گفتنی است، در فصل‌های چهارگانه کتاب حاضر، دستیابی به جامعیت در هر منظومه، از اهداف اساسی آن شمرده شده و این امر با «جامعیت در روش و ابعاد» درون آن منظومه تحقق‌پذیر است، براین اساس؛ در هر فصل، جامعیت در روش و ابعاد آن نیز، تبیین شده است.

فصل یکم، «منظومه معرفتی برای جامعه‌گرایی» نام دارد. با نگرش مجموعی به قرآن و سیره، می‌توان دریافت که هم قرآن به جامعه و هدایت جوامع بشری اهمیت داده است و هم اهل‌بیت علیهم‌السلام؛ حتی تفکری که قرآن ما را به آن دعوت می‌کند، تفکر جمعی است و با این رویکرد، می‌توان به شناخت جامعه دست یافت. این فصل، براساس دو روش معرفتی، در دو بخش تنظیم شده است؛ بخش اول، «تدبّر جمعی» که بر دو نوع ترتیبی و موضوعی تقسیم می‌شود و تدبّر ترتیبی نیز خود در دو محور به «تدبّر ترتیبی در قرآن» و «تدبّر ترتیبی در سیره معصومان علیهم‌السلام» پرداخته است. بخش دوم، «تفکر قرآنی» نام دارد که برای دستیابی به خرد جمعی توحیدی است و بر روش تدبّر موضوعی در قرآن و سیره استوار است.